

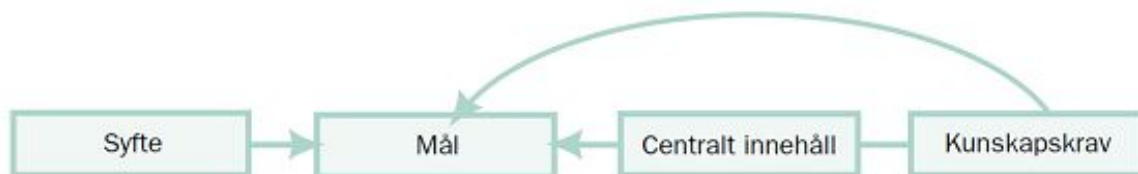
Styrdokumentkompendium

Svenska 1

Sammanställt av Joni Stam

Inledning

Jag brukar säga till mina elever, halvt på skämt och halvt på allvar, att jag förhåller mig till kursens centrala innehåll och kunskapskrav på samma sätt som en troende kristen förhåller sig till Bibeln. De är *styrande* dokument och alltså riktlinjer som jag måste förhålla mig till, annars gör jag tjänstefel och bör inte jobba som lärare. Det är med andra ord ett måste att förhålla sig till och anknyta till ämnets syfte, kursens centrala innehåll och kunskapskrav.

Svenskämnets övergripande syfte kan delas upp i 9 Förmågor (se s.3). Varje förmåga har en siffra i versaler så att det blir lättare att diskutera svenskämnets syfte.

Centralt innehåll (se s.4) är uppdelad styckesvis och varje stycke har en siffra så att det blir lättare att diskutera det centrala innehållet i en kurs.

Kunskapskraven (s.5 - 7) är en bedömningsskala på sex nivåer: A, B, C, D, E och F där tre av nivåerna är uttryckligt formulerade (E, C och A), två är mellanlägen (D och B) och ett (F) uttrycker icke godkänt.

Enligt läroplanen ska läraren använda all information som finns tillgänglig om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven. Läraren ska göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper vid betygssättningen.

Jag har bearbetat kraven genom att jag delat upp dem mindre enheter: E1, E2, E3 osv, C1, C2, C3 osv, A1, A2, A3 osv så att det blir lättare att diskutera kunskapskrav.

- För att få ett **E** betyg måste alla kunskapskraven på E-nivå vara uppfyllda. Att få ett E innebär generellt att eleven visar på att eleven tillförskaffat sig översiktliga kunskaper - alltså har någorlunda "koll på läget". Elevens inlämning är översiktlig och på detaljnivå.
- För att få ett **C** betyg måste alla kunskapskraven på C-nivå vara uppfyllda. Att få ett C innebär generellt att eleven visar på kunskaper som kan anses vara utförligt genomförda - alltså har "koll på läget". Elevens inlämning är utförligt presenterad på både detalj och relationsnivå (kontextuell nivå).
- För att få ett **A** betyg måste alla kunskapskraven på A-nivå vara uppfyllda. Att få ett A innebär generellt att eleven både är utförlig och nyanserad - alltså har mycket bra "koll på läget" . Elevens inlämning är analytiskt och reflekterande; utförligt och nyanserat presenterad på en högre abstraktionsnivå med detaljer, relationer och förståelse och förmågan att tillämpa utifrån praktisk nytta.

Mellanbetyget markerar att man inte riktigt nått upp till nästa nivå

Inom det nya betygssystemet vill man tala om progression därför återkommer liknande krav i Svenska 1, Svenska 2 och Svenska 3.

Svenskämnets syfte - 9 förmågor

ETT. Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.

TVÅ: Kunskaper om språkriktighet i text samt förmåga att utforma muntliga framställningar och texter som fungerar väl i sitt sammanhang.

TRE: Kunskaper om den retoriska arbetsprocessen, dvs. att på ett strukturerat och metodiskt sätt planera och genomföra muntlig och skriftlig framställning som tar hänsyn till syfte, mottagare och kommunikationssituation i övrigt.

FYRA: Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

FEM: Kunskaper om centrala svenska och internationella skönlitterära verk och författarskap samt förmåga att sätta in dessa i ett sammanhang.

SEX: Kunskaper om genrer samt berättartekniska och stilistiska drag, dels i skönlitteratur från olika tider, dels i film och andra medier.

SJU: Förmåga att läsa, arbeta med och reflektera över skönlitteratur från olika tider och kulturer författade av såväl kvinnor som män samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

ÅTTA: Kunskaper om det svenska språkets uppbyggnad.

NIO: Kunskaper om språkförhållanden i Sverige och övriga Norden samt det svenska språkets ursprung. Förmåga att reflektera över olika former av språklig variation.

Centralt innehåll Svenska 1

01. Muntlig framställning med fokus på mottagaranpassning. Faktorer som gör en muntlig presentation intressant och övertygande. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar. Olika sätt att lyssna och ge respons som är anpassad till kommunikationssituationen.

02. Skriftlig framställning av texter för kommunikation, lärande och reflektion. Språkriktighet, dvs. vilka språkliga egenskaper och textegenskaper i övrigt som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter.

03. Argumentationsteknik och skriftlig framställning av argumenterande text. Grunderna i den retoriska arbetsprocessen.

04. Bearbetning, sammanfattning och kritisk granskning av text. Citat- och referatteknik. Grundläggande källkritik. Frågor om upphovsrätt och integritet vid digital publicering.

05. Skönlitteratur, författad av såväl kvinnor som män, från olika tider och kulturer.

06. Centrala motiv, berättarteknik och vanliga stildrag i fiktivt berättande, till exempel i skönlitteratur och teater samt i film och andra medier.

07. Grundläggande språkliga begrepp som behövs för att på ett metodiskt och strukturerat sätt tala om och analysera språk och språklig variation samt diskutera språkriktighetsfrågor.

08. Språklig variation i talat och skrivet språk med tonvikt på hur språkvariationen hänger samman med till exempel geografisk och social bakgrund samt ålder och kön. Digitaliseringens inverkan på språk och språkbruk. Skillnader mellan formellt och informellt språkbruk samt attityder till olika former av språklig variation.

Kunskapskrav Svenska 1 - E (uppdelad i 5 mindre delar)

E1. Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla egna tankar och åsikter samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven med viss säkerhet. Den muntliga framställningen är sammanhängande och begriplig. Eleven har viss åhörarkontakt. Eleven har viss åhörarkontakt. Språket är till viss del anpassat till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Vidare kan eleven med viss säkerhet använda presentationstekniska hjälpmedel.

E2. Eleven kan skriva argumenterande text och andra typer av texter, som är sammanhängande och begripliga samt till viss del anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven kan i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet.

E3. Eleven kan läsa, reflektera över och göra enkla sammanfattningar av texter samt skriva egna texter som anknyter till det lästa. I sitt arbete värderar och granskar eleven med viss säkerhet källor kritiskt samt tillämpar grundläggande regler för citat- och referatteknik.

E4. Eleven kan översiktligt återge innehållet i några centrala svenska och internationella skönlitterära verk och annat berättande. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för några samband mellan olika verk genom att ge exempel på gemensamma teman och motiv. Eleven återger någon iakttagelse och formulerar egna tankar med utgångspunkt i berättandet.

E5. Eleven kan göra enkla reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare och kommunikationssituation samt ge exempel på hur språk och språkbruk kan markera avstånd och samhörighet. Dessutom resonerar eleven översiktligt om attityder till någon form av språklig variation.

Kunskapskrav Svenska 1 - C (uppdelad i 5 mindre delar)

C1. Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla egna tankar och åsikter på ett nyanserat sätt samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven med viss säkerhet. Den muntliga framställningen är sammanhängande och begriplig, och dispositionen tydligt urskiljbar. Språket är ledigt och anpassat till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven har viss åhörarkontakt. Vidare kan eleven med viss säkerhet använda presentationstekniska hjälpmedel som stöder och tydliggör den muntliga framställningen.

C2. Eleven kan skriva argumenterande text och andra typer av texter, som är sammanhängande och begripliga samt anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Dispositionen i den skriftliga framställningen är tydligt urskiljbar. Eleven kan i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet, och språket är varierat och delvis välformulerat.

C3. Eleven kan läsa, reflektera över och göra sammanfattningar av texter samt skriva egna texter som lyfter fram huvudtanken i det lästa. I sitt arbete värderar och granskar eleven med viss säkerhet källor kritiskt samt tillämpar grundläggande regler för citat- och referatteknik.

C4. Eleven kan översiktligt återge innehållet i några centrala svenska och internationella skönlitterära verk och annat berättande. Eleven reflekterar också över innehåll och form med hjälp av några berättartekniska och stilistiska begrepp. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för några samband mellan olika verk genom att ge exempel på gemensamma teman och motiv. Eleven återger några iakttagelser och formulerar välgrundade egna tankar med utgångspunkt i berättandet.

C5. Eleven kan göra välgrundade reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare och kommunikationssituation samt ge exempel på och diskutera hur språk och språkbruk kan markera avstånd och samhörighet. Dessutom resonerar eleven översiktligt, utifrån några olika perspektiv, om attityder till några olika former av språklig variation.

Kunskapskrav Svenska 1 - A (uppdelad i 5 mindre delar)

A1. Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla egna tankar och åsikter på ett nyanserat sätt samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven med säkerhet. Den muntliga framställningen är sammanhängande, begriplig och väldisponerad. Språket är ledigt och anpassat till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven har god åhörarkontakt. Vidare kan eleven med säkerhet använda presentationstekniska hjälpmedel som stöder, tydliggör och är väl integrerade i den muntliga framställningen.

A2. Eleven kan skriva argumenterande text och andra typer av texter, som är sammanhängande, begripliga och väldisponerade samt anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Dispositionen i den skriftliga framställningen är tydligt urskiljbar. Eleven kan i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet, och språket är varierat och innehåller goda formuleringar.

A3. Eleven kan läsa, reflektera över och göra sammanfattningar av texter samt skriva egna texter som lyfter fram huvudtanken i det lästa och ger nya, relevanta perspektiv. I sitt arbete värderar och granskar eleven med säkerhet källor kritiskt samt tillämpar grundläggande regler för citat- och referatteknik.

A4. Eleven kan översiktligt återge innehållet i några centrala svenska och internationella skönlitterära verk och annat berättande. Eleven reflekterar också över innehåll och form med hjälp av några berättartekniska och stilistiska begrepp. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för några samband mellan olika verk genom att ge exempel på gemensamma teman och motiv. Eleven återger några iakttagelser, formulerar välgrundade och nyanserade egna tankar med utgångspunkt i berättandet samt relaterar innehållet i berättandet på ett relevant sätt till allmänmänskliga förhållanden.

A5. Eleven kan göra välgrundade och nyanserade reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare och kommunikationssituation samt ge exempel på och nyanserat diskutera hur språk och språkbruk kan markera avstånd och samhörighet. Dessutom resonerar eleven utförligt, utifrån flera olika perspektiv, om attityder till flera olika former av språklig variation.

Ordlista	A
allmänmänskliga förhållanden	förhållanden som kan anses gälla för alla människor.
analys	mycket noggrann undersökning av något.
(litterär) analys	<i>textnära</i> , litterär analys enligt en analysmodell med utgångspunkt i ett visst tema, i något genretypiskt drag eller i ett författarskap.
argumenterande text	text som presenterar ett ställningstagande (en tes eller ett påstående).
aspekt	perspektiv/synvinkel.
Ordlista	B
bearbetning av text	genomgång av text.
begrepp	ord
belysande exempel	ett exempel som förtydligar sakfrågan.
berättartekniska begrepp	ord som höjer läsupplevelsen
bärande tanke	huvudsaklig tanke/idé som präglar materialet.
Ordlista	C
centrala motiv	huvudsaklig mening eller huvudbudskap.
citatteknik	hur man ska återge en annan text ordagrant.
Ordlista	D
disponerad och väldisponerad	ordning i upplägg och god ordning i upplägg.
Ordlista	E
epok	tidsperiod

Ordlista	F
formellt språkbruk	“opersonligt”, sakligt och konkret språkanvändning.
(goda) formuleringar	välgjorda meningar - både vad gäller meningsbygge, meningslängd och ordval.
Ordlista	G
generalisering	dra (förenklade) slutsatser utifrån majoritet av data.
genre	ett sätt att kategorisera text: 1) prosa, 2) poesi och 3) dramatik.
grammatik	kunskap om språkets uppbyggnad.
grundläggande regler	ursprungliga regler.
Ordlista	H
huvudtanken i det lästa	övergripande idé i texten. Dominerande budskap i det lästa.
Ordlista	I
idéströmningar	dominerande tankar som sprids vidare.
informellt språkbruk	vardaglig användning av språket.
integrera	införa eller ta med i ditt material.
Ordlista	K
klart och varierat	tydligt, begripligt och presenterat på olika vis eller ur olika perspektiv.
kommunikationssituation	omgivningen påverkar ditt sätt att prata.
konsekvent	göra lika fram till slutet.
kritisk granskning av text	både ifrågasätta avsändare (den som skrivit texten), granska innehåll, språk och textens upplägg.
källkritik	kontrollera/granska och värdera avsändare (den som producerat materialet).

Ordlista	L
ledigt språk	personlig användning av språk.
litterära verkningsmedel	språkliga "knep" som gör materialet mer konstnärligt och höjer därigenom dess värde. Berättartekniska och stilistiska medel som har betydelse för det intryck texten gör på läsaren.
Ordlista	M
metodiskt och strukturerat	systematiskt bearbetad framställning.
mottagaranpassning	man anpassar språkanvändning utefter åhörare/publik.
motiv	grundsyn eller huvudtanke i en berättelse.
Ordlista	N
nyanserat	utifrån fler än en synvinkel eller med belägg utifrån fler källor än en.
Ordlista	P
(Relevanta) perspektiv	synvinkel och väl valda perspektiv i relation till ämne/tema.
(med god) precision	noggrann och exakt framställning.
presentationstekniskt hjälpmedel	tekniskt hjälpmedel som stärker och förtydligar din presentation
Ordlista	R
redogöra	presentera ett material (systematiskt). (att ge) respons = ge omdöme på någon annans text, tal eller presentation.
referatteknik	hur man ska markera att man återger någon annans text.
reflektera	fundera över och/eller värdera ett sakförhållande.
resonera	dra slutsatser eller göra logiska slutledningar.
retoriska arbetsprocessen	att redogöra för den retoriska arbetsprocessens olika delar.
retoriska verkningsmedel	språkliga "knep" som gör talet mer konstnärligt/effektivt och höjer därigenom dess värde.

Ordlista	S
sakprosa	olika slags informerande texter.
samtid	tid som är samtidig med den person eller händelse man talar om. Synonymt med nutida.
sats	del i en mening
sovra	läsa snabbt och ytligt
språkbruk	situation bestämmer sätter man talar på.
språket är träffsäkert	ordval och /eller formuleringar är väl valda och välkomponerade.
språklig variation	varierad meningsbyggnad, meningslängd och ordval.
språkriktighet	anses vara riktigt i enlighet med språkregler och språknormer.
språksituationen	språklig variation knutet till situation.
stilistiska begrepp	ord som på något sätt "höjer" texten.
syfte	avsikt/mening.
(med) säkerhet	framställning är genomförd väl och övertygande.
Ordlista	T
tema	ämne.
tes	påstående/ställningstagande.
text	primärt för skrivna texter, men även multimediala texter innefattas, dvs. texter som kombinerar till exempel skriven text, bild och ljud.
texter av vetenskaplig karaktär	formell och saklig text, men inte fullt ut vetenskaplig
textnära litterär analys	analysen hänvisar ofta till texten man analyserar
till viss del	delvis - en liten del
Ordlista	U
utförligt	korrekt och uttömmande

utredande texter	informativ text om något
Ordlista	V
vidgat perspektiv	öppet förhållningssätt.
vidgat textbegrepp	film, ljud, webb och andra medier.
viss säkerhet	inte perfekt
väl integrerat	bra infört
välgrundade (argument)	bra bevis
värdera	höja eller sänka materialets värde/status/giltighet.
Ordlista	Å
(god) åhörarkontakt	(bra) kontakt med de som lyssnar.
Ordlista	Ö
översiktligt	ytligt
övervägande del	mer än 50%